

Skriftlig høringssvar fra Mental Helse til Helsepersonellplan 2040

Mental Helse oppfatter Helseplan 2040 som et godt og grundig arbeid, som klarer å se personellmangelen i et helhetlig perspektiv. Vi deler regjeringens vurdering av at helse- og omsorgstjenestene står overfor store utfordringer knyttet til tilgang på helsepersonell i årene som kommer. Vi er særlig fornøyde med at dokumentet løfter frem at utfordringene ikke kan reduseres til et spørsmål om antall ansatte.

Skal vi lykkes med å utvikle bærekraftige helse- og omsorgstjenester, må fokus rettes mot kvalitet, kompetanse, arbeidsvilkår, brukarmedvirkning og god ledelse og organisering av tjenestene. Dette gjelder spesielt for psykisk helse- og rustjenestene, der menneskene og relasjonene er våre viktigste verktøy.

Psykisk helse må integreres sterkere i planen

Psykiske helseutfordringer er blant våre største folkehelseutfordringer, og behovet for hjelp forventes å øke i årene framover. For brukere av psykiske helse- og rustjenester er tilgang til kompetente fagpersoner, stabile relasjoner og helhetlige tjenester avgjørende.

Samtidig opplever mange mennesker vanskelig tilgang, lange ventetider, manglende oppfølging og utilstrekkelig tilgjengelighet av kompetente fagpersoner innen psykisk helsevern og kommunale psykiske helse- og rustjenester. Dersom helsepersonellplanen skal lykkes, må den derfor legge enda større vekt på kvalitet, kompetanseutvikling og kontinuitet i tjenestene. Mental Helse savner en sterkere vektlegging av psykisk helse i planen.

Mental Helse mener derfor at:

- psykisk helse og rus må prioriteres tydeligere i oppfølgingen av helsepersonellplanen
- kommunale psykiske helse- og rustjenester må styrkes
- rekruttering og videreutvikling av personell med psykisk helse-kompetanse må prioriteres
- tverrfaglige behandlings- og oppfølgingsteam må bygges videre ut
- tidlig innsats og forebygging må vektlegges sterkere. Kompetanse er mer enn bemanning

Om de ulike kapitlene

4. En helse- og omsorgstjeneste for hele livet

Mental Helse ser med glede at regjeringen anser arbeidsmiljø som viktig for å rekruttere og beholde arbeidskraft og redusere sykefravær. Fokuset på inkludering av grupper som har falt utenfor ser vi også som særdeles lurt og nyttig. Heltidskultur støttes også, men

samtidig er det viktig å huske på at studenter og ungdom har nytte av deltidsstillinger for å få en fot innenfor arbeidslivet. Det er også mange som sliter med funksjonsnedsettelse som vil kunne bidra kun i mindre stillingsprosenter.

Fokuset på ledelse og lederutvikling anser vi som svært viktig. Dårlige ledere kan ødelegge ellers gode arbeidsplasser, og god ledelse skaper trivsel og økt ytelse fra de ansatte. Det å få tid og anledning til å utøve god ledelse er også ekstremt viktig. I tillegg burde lederopplæring og utvikling være obligatorisk i hele offentlig sektor.

5. Utdanning for helse- og omsorgstjenestene

Mental Helse støtter alle tiltakene i planen i forhold til utdanning, særlig å se det i sammenheng med oppgave- og ansvarsdeling. Vi vil påpeke at det i tillegg burde satses på utdanninger som gir systemkompetanse og helhetsfokus. Helsetjenestene våre er fulle av eksperter som har et relativt snevert fokus og svært få som klarer å se sammenhenger og forhold mellom de ulike tjenestene – dette vil vi trenge i fremtiden.

6. Ansvars- og oppgavedeling

Mental Helse støtter virkelighetsbildet og tiltakene i planen. Samtidig vil vi påpeke at man kan hente ut enda mer i samarbeid med frivillige organisasjoner. Disse utfører i dag allerede et stort og viktig arbeid. Et mer systematisk og bindende samarbeid om utførelse av oppgaver kan være nyttig for alle parter og gi samfunnet langt større utbytte.

Kompetanse er avgjørende for kvalitet og forsvarlige tjenester, og ikke minst for å utvikle tjenestene. Derfor er Mental Helse sterkt kritiske til forslaget om å fjerne kompetansekravene i helse- og omsorgstjenestene. Det vil hverken løse bemanningskrisen eller gi folk et bedre helsetilbud. Kompetansekravene har vært brukt i rekrutterings-sammenheng, og spesielt for ansettelse av psykologer i kommunale tjenester har det vært vellykket med en lovfesting.

7. Digitalisering og kunstig intelligens

Mental Helse er også optimistiske i forhold til hvordan teknologi kan hjelpe og avlaste ansatte i tjenestene. Særlig automatisk datafangst vil gi ansatte mer tid med pasienter. I tillegg vil vi påpeke at fangst og sammenstilling av data kan gi oss nye innsikter og grunnlag for å utvikle tjeneste mer hensiktsmessig.

Vi ser også potensialet for å samle inn tilbakemeldinger fra brukere og pasienter, sammenstille og aggregere disse og dermed kunne løfte frem brukernes stemme på helt nye måter.

En side ved teknologibruk vi i Mental Helse er svært opptatt av er at teknologi aldri må erstatte mennesker og relasjoner. Kunstig intelligens kan muligens benyttes i screening og/eller noe behandling av noen psykiske lidelser, men må aldri bli en erstatning for menneskelig kontakt.

8. Effektiv ressursbruk og prioritering

Mental Helse støtter riktigere bruk av ressursene våre og forslagene i planen fremstår som gode og gjennomtenkte. Vi har ett ankepunkt; helseforetakene og KS skal inviteres inn i samarbeidet om å revidere Helsedirektoratets normerende produkter – hvorfor ikke brukerorganisasjonene?

Mental Helse er positiv til at helse- og omsorgstjenestene skal arbeide mer tverrfaglig og utvikle nye arbeidsformer. Samtidig er det avgjørende at brukere inkluderes i utviklingen av framtidens tjenester. Brukermedvirkning må være et grunnleggende prinsipp både på individ-, tjeneste- og systemnivå.

Bruker- og erfaringskompetanse er faglige kvalitetsforbedringsverktøy. Hvis man har større fokus på reell brukermedvirkning i utforming og utvikling av tjenestene vil man oppnå langt bedre resultater og i tillegg større mestringsopplevelse hos både ansatte og pasienter/brukere.